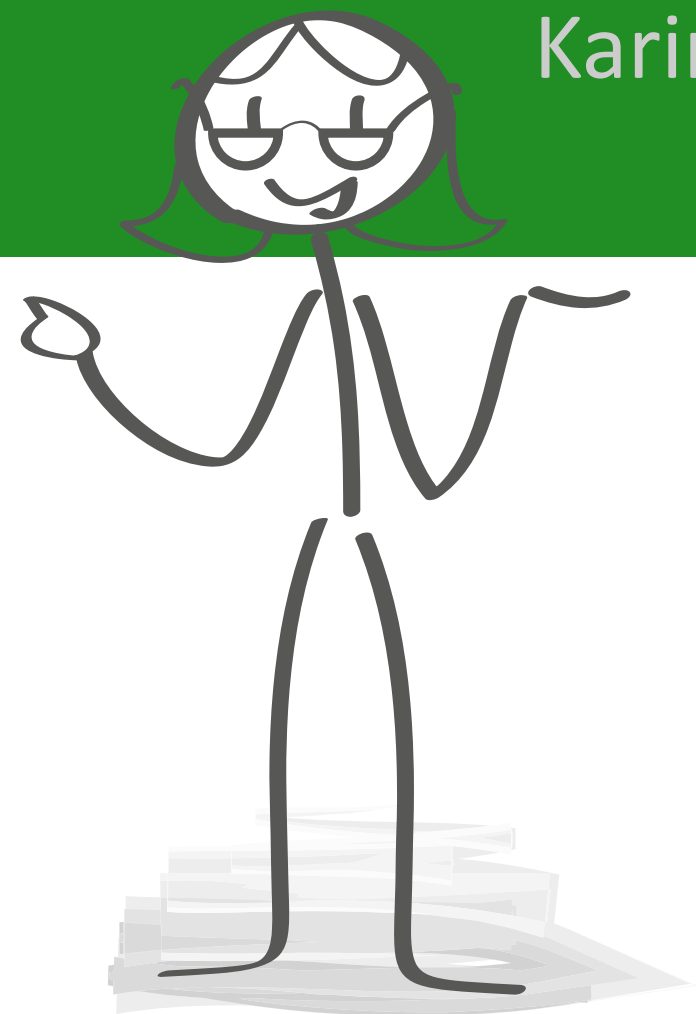
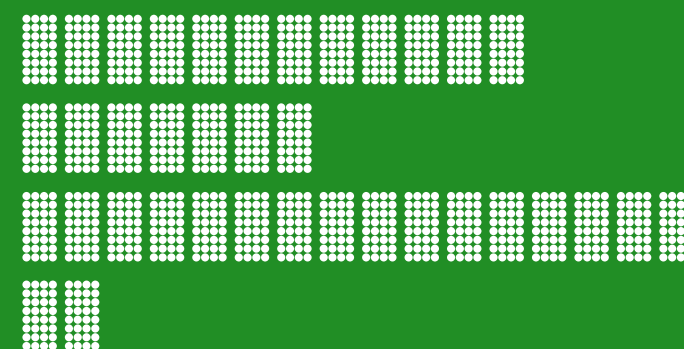

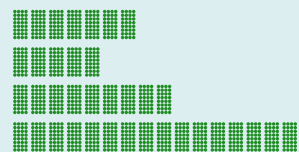
Karin Comploj

ISTITUT
LADIN
MICURÁ
DE RÛ

Curs de ladin per chëi che sà
bele n pue'
4ª LEZION

4ª lezion

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

ALALERGIA

Markus y Sabina va sun Stevia (5.7)

Markus: Hoi Sabina, ce bel che son stac boni de fé ora de jì deberieda sun Stevia!

Sabina: Ehh Markus, cun chësc bel tēmp ... iust a drët.

Markus: Sën furnons nchin te Sëlva, lascion l auto pra l stadion dala dlacia y pion suvier.

Sabina: Sci, chël va drët bën.

Markus: Bon pona, sën pudons pië via! Cëla tlo iel bele i prim maucs! L vën propi l'ansciuda.

Sabina: Ehh y n pue' de ciaut se lascia ënghe bele sentì.

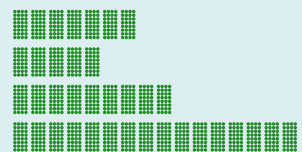
Markus: Tlo, do l puent pea via l troi y pona ons da passé via n valgun iedesc la streda nchin sa Tublà. Iló se la fajons pona ora de cie viers che jon su. O tres la furcela Silvester o su per la Palota.

Sabina: Ce bel, me ncunforte propi!

Markus: Tosc ruvons su sun Daunëi y da iló ons na bela ududa sun Sëlva!

Sabina: Ehh, cëla, sëura Plan iel na gran nibla y dlonch dumbria.

4ª lezion

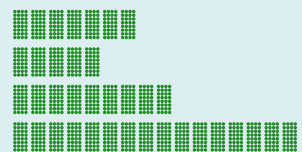
KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

- Markus:** Aud ma, monce i uciei se la cianta tan bel. Chësta ie na mosula dal ciuf.
- Sabina:** Y iló sun chël lën ti dà n blòt pëcalën per fé si coa!
- Markus:** Šën sons pra l troi che mëina su per la Palota. Ues'a pona jì da tlo su o jons'a inant nchin sala utia de Juac y su per la furcela Silvester?
- Sabina:** Ie ulësse jì su per i prei da mont sota Juac y cialé sce l ie bele vel' stlupët. Sce l te ie unfat?
- Markus:** Pu sambën, per mé iel bel unfat.
- Sabina:** No, tlo iel mo massa abenëura. L ie mé maucs.
- Markus:** Povester udons sota i crëps n valgun ciamorces.
- Sabina:** Speron! Ce ërt che l ie tlo l troi.
- Markus:** Ehh, nchin che ruvon pra i barantli tirela suvier. Daldò iel pa mé plu n valguna raides.
- Sabina:** Ruvei!! Ce marueia!
- Markus:** Propi vëira!
- Sabina:** Šën se meritons bën n tòch de ciculata y n got de such de ampoms.
- Markus:** Gën y a n'autra blòta raida!
- Sabina:** Eeh, ie ne n'é pa nia de contra!

4ª lezion

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

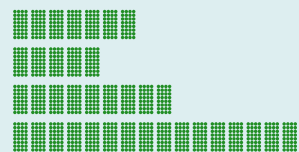
Sëlva, 2020

99 PARORES

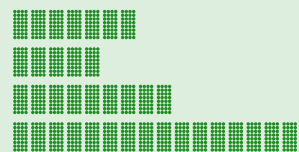
4ª lezion

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

4ª lezione

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

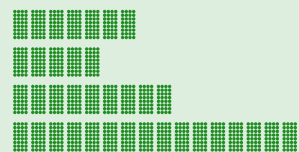
La coniugazioni di verbs irreguleres

	crëier	crì	dé	desdrù / desdrujer	dì
ie	crëie	chiere	dé	desdruje	dije
tu	crëies	chieres	des	desdrujes	dijes
ël/ëila	crë/crëia	chier	dà	desdruj	dij
nëus	credon	chiron	dajon	desdrujon	dijon
vo	credëis	chirëis	dajëis	desdrujëis	dijëis
ëi/ëiles	crë/crëia	chier	dà	desdruj	dij

	fé	frì	jì	rì	savëi	scrì
ie	feje	fire	vede	rije	sé	scrije
tu	fejes	fires	ves	rijes	ses	scrijes
ël/ëila	fej	fir	va	rij	sà	scrij
nëus	fajon	firon	jon	rijon	savon	scrijon
vo	fajëis	firëis	jëis	rijëis	savëis	scrijëis
ëi/ëiles	fej	fir	va	rij	sà	scrij

	sté	stlù	tò	tré	udëi
ie	sté	stluje	tole	tire	vëije/vëighe
tu	stes	stlujes	toles	tires	vëijes/vëighes
ël/ëila	sta	stluj	tol	tira	vëija/vëiga
nëus	stajon	stlujon	tulon	trajon	udon
vo	stajëis	stlujëis	tulëis	trajëis	udëis
ëi/ëiles	sta	stluj	tol	tira	vëija/vëiga

LA FRASA SCÈMPLA Y LA INVERSCION

La frasa scèmpla à **un n sèul verb** che se lieia almancul a n **soget**.

L soget tol de regula ite la prima posizion y l verb la segunda.

Canche l prim post vèn tēut ite da n auter elemēt ons la inverscion y l soget, tla forma de n pronom, se lieia al verb. Al pronom ti dijen ēnghe **pronom entlitich**.

(**le**) **vede** a cumpré ite.

Ēl **gëura** i uedli.

L **nëiv**.

L **fova** n iede.

La **fova** stata nsci.

Ncui **vedi** a cumpré ite.

Daduman **gëurel** i uedli.

Domesdì **nëivel**.

N iede **fovel**.

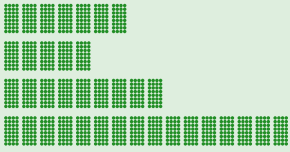
Nsci **fovela** stata.

4ª lezion

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

4ª lezion

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

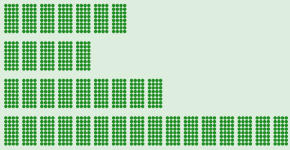
Sëlva, 2020

L PRONOM ENTLITICH

le l pronom nia azentuà che vën a sté **do l verb**. Chësc suzed canche, dan l verb (predicat), che sta zënza for al segundo post tla frasa, iel n elemënt mplu che dà na nfurmazion mplu y che fej mudé la posizion dl soget che se taca nsci docà al verb belau for cun na si **desinënza**. N ti dij nce **inverscion**.

L pronom persunel entlitich			
pronom personel	desinënza tla inverscion	ejëmpli	
ie	-i -s (mé cun son)	le é for da fé. le son cuntënt.	Śën ei da fé. Suvënz sons cuntënt.
tu	—	Tu ves a scola.	Ncuei <u>ves</u> dal dutor.
ël ëila	-(e)l -(e)la	Ël fej damat. Ëila va a cumpré ite.	Plu tert fejel da mat. Daduman vala a cumpré pan.
nëus	-s	Nëus udon la stëiles.	Daldò udons .
vo	—	Vo maieis n crafon.	N la segra <u>maieis</u> doi crafons.
ëi ëiles	-i -(e)les	Ëi liej la zaita. Ëiles cianta gën.	Do marënda lieji la zaita. Duman ciant eles pra l cor.

4ª lezion

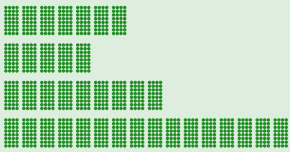
KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

L pronom impersunel entlitich			
pronom impersonel	desinënza tla inverscion	ejëmpli	
l	-l	L ie la cinc.	Ncuei iel l ai cinch.
la	-la	Co va la pa?	La va bona.

L pronom indefinit entlitich			
pronom indefinit	desinënza tla inverscion	ejëmpli	
n	-(e)n	N vëija che l à mparà.	La utia vëij en da dalonc.

4ª lezion

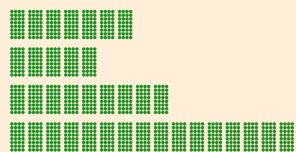
KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

I pronoms personei					
pronom personel soget			pronom personel cumplemënt		
tonich	aton	desinënza tla inverscion	tonich	aton	desinënza tla inverscion
ie	—	-i	a mi	me	-me
		-s (mé cun son)	mé		
tu	te	—	a ti	te	-te
			té		
ël	l	-(e)l	a d'ël	ti, i	-ti, -i
			ël	l	-(e)l
ëila	la	-(e)la	a d'ëila	ti, i	-ti, -i
			ëila	la, l'	-(e)la
nëus	—	-s	a nëus	nes	-nes
			nëus		
vo	—	—	a vo	ve	-ve
			vo		
ëi	i	-i	a d'ël	ti, i	-ti, -i
			ëi	i	-i
ëiles	les	-(e)les	a d'ëiles	ti, i	-ti, -i
			ëiles	les	-(e)les

L azënt mëten

a) sun uni parola cun de plu silbes che fina cun vocal azentà

a-ma-là

la-scé

al-dò

b) sun l infinitif di verbs dla 1^a y 4ª coniugazion

lascé

giaurì

c) sun l infinitif di verbs che à mé una na silba y si imperatif

jì

tò

stlù!

fé!

d) sun cërta formes dl verb: avëi - dé - savëi

ie é - dé - sé

ël à - dà - sà

ëi à - dà - sà

e) per desferenzië paroles che n dij o scrij unfat

nés - nes

pèr - per - pere

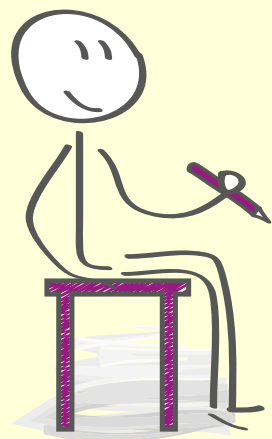
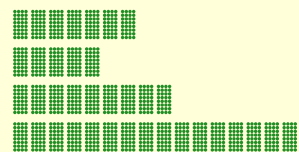
blòt - blot

4ª lezion

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

4ª lezion

KARIN COMPLOJ
karin@micura.it

Sëlva, 2020

LIEJER, SCUTÉ SU O CIALÉ DO sun ...

<http://forniita.ladinternet.it>

bënunì

Tu ies bënunì. 🔊

melulù

Ël ie melulù da duc. 🔊

ghernea

le vede a tò la ghernea. 🔊

inió

Ël ie inió. 🔊

inò

Ël ie inò tlo. 🔊

got

L got ie uet. 🔊

plecia

D'autonn toma la places. 🔊

urità

La lava sà la urità. 🔊

ampom

Ëila va a tlupé ampoms. 🔊

dé

L berba va a dé ju la usc. 🔊

note

Ël à note. 🔊

tor

La tor ie unida desdruda. 🔊

massler

L dutor di dënz à trat ora n massler. 🔊

